

Försäkringstekniska riktlinjer

Regelverksinformation

Företag	Folksam ömsesidig livförsäkring
Beslutad av	Styrelsen
Regelverksägare	Chef Koncernstaben
Regelverksspecialist	Ansvarig aktuariefunktion
Informationsklass	Öppen

Innehåll

1. Inledning	5
1.1 Allmänna regler	5
1.2 Definitioner	5
2. Verksamhet.....	6
3. Gemensamma riktlinjer	8
3.1 Folksam Livs rätt att överlåta försäkringsbestånd.....	8
3.2 Förräntning av försäkringsbelopp som förfallit till betalning.....	9
3.3 Mottagen återförsäkring.....	9
3.4 Principer för hur soliditeten ska tillgodoses samt regler för förlusttäckning i enskild verksamhetsgren	9
4. Traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti	11
4.1 Bestämmande av premier	11
4.2 Beräkning av försäkringstekniska avsättningar för finansiell redovisning	13
4.3 Beräkning av försäkringstekniska avsättningar för solvensändamål	15
4.4 Återköp och belåning av försäkringar, överföring av försäkringars värde samt byte av förvaltningsform.....	16
4.5 Fördelning av överskott	18
4.6 Tilldelning av återbäring	21
4.7 Periodisk utbetalning	21
5. Traditionell livförsäkring med villkorad återbäring och fondförsäkring	21
5.1 Bestämmande av premier	21
5.2 Beräkning av försäkringstekniska avsättningar för finansiell redovisning	22
5.3 Beräkning av försäkringstekniska avsättningar för solvensändamål	22
5.4 Återköp och belåning av försäkringar, överföring av försäkringars värde samt byte av förvaltningsform.....	23
5.5 Fördelning av återbäring.....	24
5.6 Periodisk utbetalning	24
6. Individuell dödsfallförsäkring och familjeskydd	24

Försäkringstekniska riktlinjer för Folksam Liv

6.1 Bestämmande av premier	24
6.2 Beräkning av försäkringstekniska avsättningar för finansiell redovisning	25
6.3 Beräkning av försäkringstekniska avsättningar för solvensändamål	25
6.4 Återköp och belåning av försäkringar, överföring av försäkringars värde samt byte av förvaltningsform.....	26
6.5 Tilldelning av återbäring	26
6.6 Utbetalning.....	26
7. Individuell sjuk- och premiefrielseförsäkring	26
7.1 Bestämmande av premier	26
7.2 Beräkning av försäkringstekniska avsättningar för finansiell redovisning	27
7.3 Beräkning av försäkringstekniska avsättningar för solvensändamål	28
7.4 Återköp och belåning av försäkringar, överföring av försäkringars värde samt byte av förvaltningsform.....	29
7.5 Fördelning av återbäring.....	29
7.6 Tilldelning av återbäring	29
7.7 Fördelning av tilldelad återbäring.....	29
8. Kollektivavtalad sjuk- och premiefrielseförsäkring	30
8.1 Bestämmande av premier	30
8.2 Beräkning av försäkringstekniska avsättningar för finansiell redovisning	31
8.3 Beräkning av försäkringstekniska avsättningar för solvensändamål	32
8.4 Återköp och belåning av försäkringar, överföring av försäkringars värde samt byte av förvaltningsform.....	32
8.5 Fördelning av överskott	32
8.6 Tilldelning av återbäring	32
8.7 Fördelning av tilldelad återbäring.....	33
9. Gruppörsäkring	33
9.1 Bestämmande av premier	33
9.2 Beräkning av försäkringstekniska avsättningar för finansiell redovisning	34

Försäkringstekniska riktlinjer för Folksam Liv

9.3 Beräkning av försäkringstekniska avsättningar för solvensändamål	36
9.4 Återköp och belåning av försäkringar, överföring av försäkringars värde samt byte av förvaltningsform.....	36
9.5 Tilldelning av återbäring	36
9.6 Fördelning av tilldelad återbäring.....	37
10. Delegation.....	37
11. Fastställandeuppgifter och ändringshistorik.....	37

1. Inledning

1.1 Allmänna regler

Dessa riktlinjer innehåller principer för bestämmande av premier och förmåner, beräkning av försäkringstekniska avsättningar, återköp, överföring av försäkrings värde, konsolidering, fördelning och tilldelning av återbäring, periodisering av belopp samt principer för hur soliditeten ska tillgodoses i Folksam ömsesidig livförsäkring (i det följande "Folksam Liv" eller "företaget") i enlighet med rådande lag och föreskrifter.

Försäkringstekniska riktlinjer, samt ändringar och avsteg, beslutas av styrelsen. Styrelsen ansvarar för att riktlinjerna följs och ska fortlöpande pröva om de behöver ändras. Aktuariefunktionen ska ansvara för att föreslå förändringar av riktlinjerna till styrelsen.

Folksam Liv får ändra försäkringstekniska riktlinjer även för redan tecknade försäkringar om ändringen inte strider mot för försäkringen gällande försäkringsvillkor. Riktlinjer, beräkningsunderlag samt försäkringsvillkor gäller sammantaget för försäkringen.

Folksam Liv ska upprätta ett försäkringstekniskt beräkningsunderlag som kompletterar dessa riktlinjer. Försäkringstekniskt beräkningsunderlag ska beslutas av företagets vd, eller den som vd delegerat ansvar till, efter förslag av chefsaktuarien. Aktuariefunktionen ska beredas möjlighet att yttra sig över förslaget innan beslut fattas. Chefsaktuarien ska ansvara för uppföljning av det försäkringstekniska beräkningsunderlaget, samt för att underlagen är kompletta. Beräkningsunderlaget ska innehålla tillämpade metoder, modeller, antaganden och expertbedömningar som används i de försäkringstekniska beräkningarna. Det försäkringstekniska beräkningsunderlaget ska innehålla ändringshistorik. Beräkningsunderlagets detaljnivå får anpassas med hänsyn till företagets verksamhet.

Antaganden som ligger till grund för de olika försäkringstekniska beräkningarna och utredningarna ska i första hand bygga på företagets egen erfarenhet så långt det är möjligt och data anses som tillförlitligt för sitt ändamål. Vid otillräckligt data får information inhämtas från försäkringsbranschen eller annan officiell statistik som stöd vid fastställande av antaganden.

En uppföljning av samtliga antaganden, både antaganden avseende försäkringsrisk och andra antaganden, ska ske när så erfordras dock minst vart femte år. Chefsaktuarien ska ansvara för uppföljningen. Aktuariefunktionen ska kontrollera uppföljningen och rapportera till vd och styrelsen. Antaganden som varaktigt bedöms som felaktiga ska justeras.

1.2 Definitioner

Försäkringar enligt lydelsen i 1 kap. 8 § FRL före den 1 januari 2016 benämns i det följande för *tjänstepensionsförsäkringar*. Observera att definitionen inte överensstämmer med lydelsen i 1 kap. 4 § Lag (2019:742) om

tjänstepensionsföretag. Livförsäkring som inte är tjänstepensionsförsäkring benämns i detta dokument *övrig livförsäkring*.

2. Verksamhet

Folksam Liv bedriver försäkringsverksamhet inom

Livförsäkring

- Traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti
- Traditionell livförsäkring med villkorad återbäring
- Fondförsäkring
- Sjuk- och premiefrielseförsäkring
- Gruppliv- och tjänstegrupplivförsäkring
- Mottagen återförsäkring

Skadeförsäkring

- Sjuk- och olycksfallsförsäkring

Traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti innefattar även individuella dödsfallsförsäkringar.

För beräkning av försäkringstekniska avsättningar för solvensändamål ska försäkringsåtagandena delas in i homogena riskgrupper. Indelningen ska minst ske på nivån affärgren. Folksam Liv tillämpar följande indelning i affärgrenar.

Affärs- gren	Beskrivning	Kommentar
30	Försäkring med rätt till återbäring	Här ingår traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti.
31	Försäkring med fondförsäkring eller indexförsäkring	Här ingår fondförsäkring och traditionell livförsäkring med villkorad återbäring.
32	Annan livförsäkring	Här ingår gruppliv- och tjänstegrupplivförsäkring.
35	Mottagen återförsäkring sjukförsäkring	
36	Mottagen återförsäkring livförsäkring	
29	Sjukförsäkring (liknande livförsäkring)	Här ingår sjuk- och premiefrielseförsäkring.

2	Sjuk- och olycksfallsförsäkring (liknande skadeförsäkring)	Här ingår sjuk- och olycksfallsförsäkring.
---	--	--

Traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti

Försäkring med avkastningsgaranti finns i två former

- Försäkring med avkastningsgaranti där en avtalad förmån beräknas vid försäkringens tecknande eller vid premieinbetalning. (Försäkring med avkastningsgaranti och avtalad förmån).
- Försäkring med avkastningsgaranti där garantin innebär att garanti-värdet räknas upp med en garanterad ränta och där en avtalad förmån beräknas då utbetalning startar. (Försäkring med avkastningsgaranti utan avtalad förmån)

Traditionell livförsäkring med villkorad återbäring

Traditionell livförsäkring med villkorad återbäring har inte avkastningsgaranti. Kapitalet placeras i värdepapper som valts av Folksam Liv.

Fondförsäkring

Fondförsäkring har inte avkastningsgaranti. Kapitalet placeras i värdepapper som valts av försäkringstagaren, eller i vissa fall den försäkrade eller förmånstagaren.

Värdepapper i fondförsäkring förvaras i värdepappersdepåer hos fondkommissionärer. Fondkommissionärerna ska vara godkända av företaget. Placering ska endast ske i marknadsnoterade värdepapper som är godkända av företaget.

Individuell dödsfallsförsäkring

Med individuell dödsfallsförsäkring utbetalas ett förutbestämt belopp vid dödsfall. Folksam Liv tecknar även individuell dödsfallsförsäkring där utbetalningarna av ett bestämt belopp pågår under en bestämd tid.

Sjuk- och premiefrielseförsäkring

Sjukförsäkring ersätter förlorad arbetsinkomst på grund av sjukdom eller olycksfall.

Premiefrielseförsäkring betalar den avtalade premien för en livförsäkring vid sjukdom eller olycksfall.

Grupplivförsäkring och tjänstegrupplivförsäkring

Grupplivförsäkring innefattar dödsfallsförsäkringar uppdelat på olika produkter. Grupplivförsäkring tecknas främst av fackliga organisationer. Inom tjänstegrupplivförsäkring finns produkter inom en rad olika kollektivavtalsområden.

Inom ramen för grupplivförsäkring och tjänstegrupplivförsäkring ingår även premiefrielseförsäkring. Premiefrielse kan finnas dels i form av en tilläggsförsäkring dels i form av ett underordnat moment. Som underordnat moment kan premiefrielse även ingå vid arbetsförmåga eller arbetslöshet.

Sjuk- och olycksfallsförsäkring

I en försäkringslösning inom gruppförsäkring, Sjuk- och efterlevandeförsäkring, erbjuds grupplivförsäkring i kombination med produkter som ger ersättning vid arbetsförmåga och vissa diagnoser. Dessa två produkter ska redovisas som Sjuk- och olycksfallsförsäkring. Produkterna arbetsförmåga och diagnosförsäkring erbjuds även som fristående produkter.

Folksam Liv har även ett bestånd med barn- och vuxenolycksfallsförsäkring. Detta bestånd av oregrerade skador är under utbetalning och ingen nyteckning sker.

Mottagen återförsäkring

Folksam Liv är återförsäkringsgivare för sjuk- och livrisker i Folksam Fondförsäkringsaktiebolag.

3. Gemensamma riktlinjer

Förevarande kapitel innehåller riktlinjer som är gemensamma för samtliga försäkringar som företaget erbjuder medan kapital 4–9 innehåller produkt-specifika riktlinjer.

Folksam Liv ska tillämpa en indelning i försäkringsgrenar och verksamhetsgrenar. Vid indelning i verksamhetsgrenar bör hänsyn, förutom till villkor och lagkrav, även tas till följande:

- För försäkring med sparmoment (traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti, traditionell livförsäkring med villkorad återbäring eller fondförsäkring) bör hänsyn tas till olika kundkollektiv. En viktig faktor vid indelning i kundkollektiv är försäkringstid.
- För riskförsäkring bör hänsyn tas till typ av risk.

Vid översyn av befintliga verksamhetsgrenar bör hänsyn även tas till materialitet.

Indelningen i verksamhetsgrenar ska beslutas av vd.

3.1 Folksam Livs rätt att överlåta försäkringsbestånd

Riktlinjer för Folksam Livs rätt att överlåta ett försäkringsbestånd föreligger inte utöver vad som anges i försäkringsrörelselagen.

3.2 Förräntning av försäkringsbelopp som förfallit till betalning

Utbetalning av försäkringsbelopp ska ske senast en månad efter det att den som gör anspråk på beloppet fullgjort vad som åligger honom. Om det finns anledning att utreda om någon uppgift som lagts till grund för försäkringsavtalet varit oriktig eller ofullständig, behöver utbetalning dock inte ske förrän en månad förflutit efter det att en sådan utredning avslutats.

Vid dröjsmål ska ränta utgå enligt räntelagen. Även om dröjsmål inte föreligger ska ränta motsvarande referensräntan minskad med två procentenheter utgå från och med den 31:a dagen efter att belopp förfallit till betalning. Referensräntan fastställs av Riksbanken varje kalenderhalvår. Ränta ska inte utbetalas om den sammanlagda räntan understiger 0,5 procent av prisbasbeloppet.

3.3 Mottagen återförsäkring

Folksam Liv får bedriva mottagen återförsäkring gentemot andra försäkrings- och tjänstepensionsföretag inom eller utom koncernen på försäkrings- och affärsmässiga villkor. Återförsäkring ska i första hand avse risker i Folksam Livs dotterbolag. Dessa ska sedan återförsäkras vidare i samma omfattning som Folksam Livs egna risker.

Avgiven återförsäkring beskrivs inom ramen för Återförsäkring och andra riskreducerande åtgärder.

3.4 Principer för hur soliditeten ska tillgodoses samt regler för förlusttäckning i enskild verksamhetsgren

Försäkringstekniska avsättningar för finansiell redovisning

Diskonteringsränta för livförsäkringsavsättningar ska bestämmas med betydande antaganden.

Om en diskonteringsränta tillämpas för oreglerade skador ska den motsvara diskonteringsräntan för livförsäkringsavsättningar. Detta medför en försiktig värdering av avsättningarna.

Försäkringstekniska avsättningar för solvensändamål

Försäkringstekniska avsättningar för solvensändamål ska beräknas i enlighet med FRL 2010:2043 och värderas till verkligt värde, som summan av bästa skattning och riskmarginal.

Beräkning av bästa skattning ska göras med antaganden som är akt-samma, tillförlitliga och objektiva. Vid beräkning av bästa skattning och riskmarginal ska samtliga kassaflöden som kan uppstå inom försäkringsavtalets gränser beaktas. Avtalets gränser definierar vilka premier och förpliktelser som ingår i avtalet. Specifikt tillhör inte förpliktelser som avser försäkrings- eller återförsäkringsskydd som lämnas av företaget efter någon av följande tidpunkter avtalet.

Försäkringstekniska riktlinjer för Folksam Liv

- a) Tidpunkten då försäkringsföretaget har en ensidig rätt att säga upp avtalet.
- b) Tidpunkten då försäkringsföretaget har en ensidig rätt att avvisa premier som ska betalas enligt avtalet.
- c) Tidpunkten då försäkringsföretaget har en ensidig rätt att ändra premierna eller de ersättningar som ska betalas enligt avtalet, på så sätt att premierna till fullo återspeglar riskerna.

Kassaflöden hänförliga till försäkringsfall inträffade inom avtalets gränser men som sträcker sig bortom de tidpunkter som anges ovan anses dock vara inom avtalets gränser.

Riskmarginalen ska baseras på Folksam Livs kapitalkrav. Beräkning av riskmarginal ska beskrivas i Folksam Livs försäkringstekniska beräkningsunderlag.

Bästa skattning ska beräknas före avdrag för återförsäkrarens andel. Återförsäkrarens andel av bästa skattningen ska beräknas separat och ta hänsyn till risken att återförsäkraren inte uppfyller sina åtaganden. Diskonteringsränta för värdering av de försäkringstekniska avsättningarna för solvensändamål ska uppfylla legala krav från ansvariga myndigheter.

Fördelning och tilldelning av överskott

Fördelning och tilldelning av överskott ska följa kontributionsprincipen. För avtal tecknade före år 2000 även skälighetsprincipen. Verksamhetsgrenarnas bidrag till överskottet ska påverka fördelningen av överskottet. Inom varje verksamhetsgren ska fördelning av överskott mellan grupper och generationer av försäkringstagare vara skälig. Fördelningen ska i största möjliga utsträckning baseras på enskilda försäkringars bidrag till det samlade överskottet.

Samtliga försäkringstagare i Folksam Liv är berättigade att ta del av överskottet.

Enligt Folksam Livs bolagsordning gäller att Folksam Livs årsvinst ska avsättas till konsolideringsfonden. Konsolideringsfonden får sättas ned i enlighet med vad som anges i bolagsordningen.

Enligt praxis ger stämman styrelsen, eller den styrelsen i sin tur utser, i mandat att besluta att sätta ned konsolideringsfonden för:

- premiereducering och annan tilldelning av återbäring till försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade.
- att föra aktiverade utvecklingskostnader till fonden för utvecklingsutgifter.

Villkoren för att få genomföra en sådan nedsättning framgår av stämmans beslut för respektive år.

Mot denna bakgrund ger styrelsen verkställande direktören i mandat att – med beaktande av stämmans villkor – besluta om att sätta ned

konsolideringsfonden för att tilldela överskott eller föra belopp motsvarande aktiverade egna utvecklingskostnader till fond för utvecklingsutgifter. Lämnad nedsättning under året ska redovisas i årsredovisningen.

För icke grundbunden inkomstbeskattad verksamhet gäller även att överskott får sättas av som tilldelad återbäring i den mån resultatet för verksamhetsgrenen, liksom den ekonomiska situationen för Folksam Liv som helhet, tillåter detta. Överskott som satts av i fond för tilldelad återbäring är garanterat.

Överskott som uppstår i grundbunden premiefrielseförsäkring ska hänföras till traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti

En traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti ska enligt försäkringsavtal vara berättigad till fördelat överskott, en andel i Folksam Livs konsolideringsfond.

Fördelat överskott utgör en del av Folksam Livs riskkapital och är inte garanterat. Det innebär att eventuella framtida underskott får leda till att överskott reduceras. Tilldelning av återbäring för traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti sker i samband med utbetalning.

För traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti utan avtalad förmån kan överskott från resultat av försäkringsrisker tilldelas genom engångspremier (garanterad återbäring). Avsättning för garanterad återbäring ska betraktas som livförsäkringsavsättning.

Överskott som uppkommer för fondförsäkringsavtal samt för traditionell livförsäkring med villkorad återbäring ska fördelas årligen genom justering av tillämpade parametrar för skatt, dödlighet och driftskostnader. Rätt till villkorad återbäring ska regleras av försäkringsavtalet.

4. Traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti

Avsnittet omfattar traditionell livförsäkring med utjämnad återbäring, traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti men utan avtalad förmån samt riktlinjer för grundbunden premiefrielseförsäkring.

4.1 Bestämmande av premier

Allmänna regler

Hälsodeklaration och riskbedömning ska föregå tecknande och mottagande av försäkring, där Folksam Liv står försäkringsmässig risk. Riskbedömning får även göras vid ändringar om ändringen medför utökad försäkringsrisk. Riskbedömning ska ske enligt accepterade riktlinjer och enligt fastställda formulär. Undantag från detta får beslutas av vd dels i enskilda fall, dels för specificerade grupper av försäkrade där risk för negativt riskurval inte bedöms finnas.

Val av antaganden ska göras på ett ansvarsfullt sätt vilket innebär att hänsyn ska tas till osäkerhet. Risken att avtal upphör i förtid ska hanteras genom att beakta förväntad duration med hänsyn till annulation då antaganden om avkastning och driftskostnader bestäms. Andra regler kan gälla för försäkringar som överlåtits från SalusAnsvar Personförsäkring AB.

Folksam Liv har rätt att tillämpa regler för fördelning av premier mellan garanti och överskott.

Antaganden för redan tecknad försäkring får endast ändras där försäkringsavtalet uttryckligen medger att ändring får ske eller efter medgivande av Finansinspektionen.

Avkastning

Folksam Livs långsiktiga antagande om avkastning för nytecknad försäkring ska bestämmas på sådant sätt att företagets soliditet upprätthålls.

Olika antaganden får göras för olika produkter och verksamhetsgrenar.

För försäkringsavtal med avkastningsgaranti men utan avtalad förmån ska ett kortsiktigt antagande om avkastning bestämmas. Detta antagande kan bestämmas för en kalendermånad i taget.

Skatt

Antaganden om skattebelastning ska för nytecknad försäkring beräknas i enlighet med gällande regler för beskattning av livförsäkringsföretag. Belastning för säkerhet och utjämning i tiden får göras.

Vid ändring av beskattningsregler för Folksam Liv ska företaget kunna förbehålla sig rätten att ändra gjorda antaganden för redan tecknade försäkringar, om dessa berörs av ändringen. Sådana beslut ska fattas av styrelsen. Folksam Liv är inte skyldigt att acceptera ökning av försäkringsrisk vid omräkningen.

Livslängd och dödlighet

Antaganden om livslängd och dödlighet ska relateras till förväntat utfall för det egna försäkringsbeståndet. För att göra uppskattningar kan – utöver uppgifter som tagits fram inom det egna företaget – även uppgifter inom försäkringsbranschen, annan bransch eller enligt befolkningsstatistik tillämpas. Vid bestämmande av antaganden ska säkerhetsmarginaler tillämpas.

För övrig livförsäkring ska könsneutrala antaganden tillämpas för försäkringar tecknade från den 1/12 2012. Uppgift om ålder ska beaktas. Även andra faktorer med inverkan på livslängd och dödlighet får beaktas.

För tjänstepensionsförsäkring ska uppgift om ålder och kön beaktas. Även andra faktorer med inverkan på livslängd och dödlighet får beaktas.

För särskilt avgränsade delbestånd inom livförsäkring får könsneutrala antaganden tillämpas.

Särskild uppdelning mellan livsfallsdödlighet och dödsfallsdödlighet ska göras om inte praktiska hinder föreligger vid tillämpning. Vid kombinerade försäkringar får försäkringen räknas dit den huvudsakligen hör.

Driftskostnad

Belastningen för driftskostnader ska syfta till att frigjorda driftskostnadsbelastningar sammantaget under maximalt 12 år efter tecknandet för en enskild försäkring åtminstone täcker Folksam Livs samlade faktiska driftskostnader under denna tidsperiod.

Omständigheter som kan leda till olika verkliga driftskostnader mellan olika försäkringar, får beaktas vid bestämmande av belastningar.

Risker som inte bedöms som normala

Antagandena ska modifieras på sätt som Folksam Liv bedömer skäligt.

Rätt till ändring

Försäkring får inkludera möjlighet till senare utökning av försäkringsrisk inom vissa givna begränsningar. Om utökning inte sker vid av Folksam Liv på förhand definierade tillfällen ska utökning kunna ske med beaktande av sedvanlig hälsoprövning baserad på den framtida möjliga riskökningen.

Vid försäkring där viss optionsrätt av familjeskäl ingår i avtalet, behöver inte optionspremie tas ut.

För traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti ska det tekniska återköpsvärdet, beräknat med antaganden vid bestämmande av premier, vara oförändrat före och efter ändringen.

4.2 Beräkning av försäkringstekniska avsättningar för finansiell redovisning

Den totala försäkringstekniska avsättningen för finansiell redovisning ska för direkt försäkring motsvara summan av de beräknade försäkringstekniska avsättningarna för de enskilda försäkringarna. Tillägg kan göras för erforderliga förstärkningar baserat på kollektiva beräkningar. Tilläggen kan avse förstärkningar av gjorda antaganden som inte kan beräknas individuellt.

Beräkningarna ska göras med betryggande beräkningsantaganden.

Livförsäkringsavsättning

AVSÄTTNING FÖR ENSKILD FÖRSÄKRING

Livförsäkringsavsättning för försäkring med avkastningsgaranti och avtalad förmån ska utgöras av skillnaden mellan det förväntade kapitalvärdet av beräknade framtida kostnader och intäkter.

Livförsäkringsavsättning för försäkring med avkastningsgaranti utan avtalad förmån ska bestämmas genom att värdet på försäkringarna räknas upp med den garantiränta som gäller vid beräkningstillfället. Därutöver ska ett

tillägg till livförsäkringsavsättningen beräknas motsvarande en procent av det uppräknade garantivärdet.

Avkastning

Diskonteringsräntan för försäkring med avkastningsgaranti och avtalad förmån ska beräknas i enlighet med gällande lag och föreskrifter.

Avsättning för försäkring med avkastningsgaranti utan avtalad förmån ska bestämmas utifrån återköpsvärde beräknat med garanterad avkastning.

Skatt

Antagande om statslåneränta ska utgå från den statsobligationsränta som har en löptid närmast 10 år.

Antagande om framtida avkastningsskatt ska utgå ifrån den skattelagstiftning som gäller vid beräkningstidpunkten.

Dödlighet

Antaganden om livslängd och dödlighet ska relatera till förväntat utfall för det egna försäkringsbeståndet. Därutöver ska Statistiska Centralbyråns framtagna årliga dödlighetsminskningar användas. Dessa baseras på hela Sveriges befolkning som är mer homogen över tiden än Folksam Livs bestånd.

Vid beräkningar av försäkringstekniska avsättningar ska alltid kön beaktas vid antagande om livslängd och dödlighet.

Driftskostnad

För driftskostnader ska antaganden göras om förväntade administrativa kostnader, anskaffningskostnader och övriga kostnader inom avtalets gränser som allokeras till befintliga försäkringsavtal. Antaganden ska även göras för skaderegleringskostnader och kostnader för kapitalförvaltning. Driftskostnadsantaganden ska utgå ifrån att Folksam Livs verksamhet fortsätter, men inte inkludera kostnader för nyteckning och framtida icke avtalade premieinbetalningar.

Optioner

Vid beräkning av livförsäkringsavsättning ska antaganden om materiella optioner i avtalen ingå. De antaganden som tillämpas ska baseras på försäkringstagarnas beteende inom Folksam Liv.

Värdering av finansiella garantier och optioner

Om utnyttjandet av finansiella garantier och optioner kan ske till förutbestämda villkor och en värdering baserad på antaganden om försäkringstagarnas framtida beteende inte är tillräcklig ska beräkningen av livförsäkringsavsättningen även beakta hur det faktiska utfallet i vissa scenarier skulle kunna avvika från det förväntade resultatet.

GARANTERAD ÅTERBÄRING

Avsättning för garanterad återbäring ska beräknas på samma sätt som avsättning för enskild försäkring.

Avsättning för oreglerade skador

TRADITIONELL LIVFÖRSÄKRING MED AVKASTNINGSGARANTI

Fastställda skador

Fastställda försäkringsersättningar ska uppskattas till sitt kända belopp med tillägg för återbäring, beräknade skaderegleringskostnader och upplupen avtalad ränta enligt försäkringsvillkor.

Okända skador

Avsättning för okända skador ska göras med hänsyn till Folksam Livs erfarenhet av positiva och negativa risksummor för inträffade, men i efterhand rapporterade, dödsfall. Sammanlagd avsättning får ej räknas som en tillgång.

4.3 Beräkning av försäkringstekniska avsättningar för solvensändamål

Bästa skattning

Den totala bästa skattningen för solvensändamål ska för direkt försäkring utgöra summan av de beräknade bästa skattningarna för de enskilda försäkringarna. Tillägg kan göras för erforderliga förstärkningar baserat på kollektiva beräkningar. Tilläggen kan avse förstärkningar av gjorda antaganden som inte kan beräknas individuellt.

AVSÄTTNING FÖR ENSKILD FÖRSÄKRING

Bästa skattningen ska utgöra skillnaden mellan det förväntade kapitalvärdet av beräknade framtida kostnader och intäkter.

Framtida kostnader ska omfatta samtliga kostnader inom avtalets gränser såsom försäkringsersättningar driftskostnader, avkastningsskatt och andra kostnader som kan förväntas uppkomma med anledning av ingångna försäkringsavtal.

Skatt

Antagande om statslåneränta ska utgå från den statsobligationsränta som har en löptid närmast 10 år. Antagande om framtida avkastningsskatt ska utgå ifrån den skattelagstiftning som gäller vid beräkningstidpunkten.

Dödlighet

Antaganden om livslängd och dödlighet ska relateras till förväntat utfall för det egna försäkringsbeståndet. Därutöver ska Statistiska Centralbyråns

framtagna årliga dödlighetsminskningar användas. Dessa baseras på hela Sveriges befolkning som är mer homogen över tiden än Folksams bestånd.

Vid beräkningar av försäkringstekniska avsättningar för solvensändamål ska alltid kön beaktas vid antagande om livslängd och dödlighet.

Driftskostnad

För driftskostnader ska antaganden göras om förväntade administrativa kostnader, anskaffningskostnader och övriga kostnader inom avtalets gränser som allokeras till befintliga försäkringsavtal. Antaganden ska även göras för skaderegleringskostnader och kostnader för kapitalförvaltning. Driftskostnadsantaganden ska utgå ifrån att Folksam Livs verksamhet fortsätter, men inte inkludera kostnader för nyteckning och framtida icke avtalade premieinbetalningar.

Optioner

Vid beräkning av bästa skattning ska antaganden om materiella optioner i avtalen ingå. De antaganden som tillämpas ska baseras på försäkringstagarnas beteende inom Folksam Liv.

Värdering av finansiella garantier och optioner

Om utnyttjandet av finansiella garantier och optioner kan ske till förutbestämda villkor och en värdering baserad på antaganden om försäkringstagarnas framtida beteende inte är tillräcklig ska beräkningen av bästa skattningen även beakta hur det faktiska utfallet i vissa scenarier skulle kunna avvika från det förväntade resultatet.

GARANTERAD ÅTERBÄRING

Avsättning för garanterad återbäring ska beräknas på samma sätt som avsättning för enskild försäkring.

Driftskostnad

Beräkning av driftskostnader ska ske genom en antagen belastning på bästa skattningen för kända och okända skador.

4.4 Återköp och belåning av försäkringar, överföring av försäkringars värde samt byte av förvaltningsform

Allmänna begränsningsregler

Försäkring som innehåller negativ risksumma för något av de liv som försäkras, får varken återköpas, överföras eller belånas. Undantag får göras om risken är låg.

Av villkoren ska framgå att regler för återköp och överföring av försäkringars värde kan ändras. Sådana ändringar får dock endast ske om de kan anses vara rättvisa gentemot det samlade kvarvarande försäkringsbeståndet.

Överföring av försäkringars värde ska bara medges efter särskilda av Folksam Liv fastställda regler enligt nedan.

Folksam Liv har rätt att reducera allokerat överskott som fördelats på enskild försäkring vid överföring eller återköp.

Belåning medges inte från den 1 januari 2006.

Beräkning av återköps-, överförings- och lånevärde

För traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti och avtalad förmån och för traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti utan avtalad förmån ska ett tekniskt återköpsvärde beräknas med ledning av antaganden enligt Bestämmande av premie.

För försäkring med avkastningsgaranti där garanti inte gäller vid överföring av värde ska tekniskt återköpsvärde vara lika med retrospektivreserven under uppskovstiden.

Vid överföring av försäkringars värde och återköp av en försäkring bör en avgift tas ut. För individuell försäkring får avgiften bestämmas så, att två typer av kostnader täcks; försäkringsföretagets direkta kostnader för den administrativa hanteringen av återköp eller flyttar, beräknade för försäkringar av samma slag, samt sådana kvarstående anskaffningskostnader som är direkt hänförliga till den återköpta försäkringen eller den försäkring vars värde överförs. Efter tio år från det att försäkringsavtalet ingicks får avgift för kvarstående anskaffningskostnader inte tas ut vid återköp eller flytt.

Om återköp av försäkringstekniskt överskott tillåts vid partiella återköp ska samma andel av försäkringstekniskt överskott utbetalas som andel av tekniskt återköpsvärde.

Bestämmande av låneränta

Räntan ska baseras på en generell samhällelig låneräntenivå. Dock får en ränta som motsvarar den faktiska avkastningen på Folksam Livs tillgångar med ett tillägg för administrativa kostnader tillämpas, om sådan beräknad ränta skulle bedömas vara högre.

Rätt till överföring av försäkringars värde

För traditionell livförsäkring tecknad från och med 2002-01-01 i Folksam Liv får försäkringens värde överföras till en livförsäkring i ett annat försäkrings- eller tjänstepensionsföretag eller till en livförsäkring i Folksam Liv, enligt regler som beslutas av vd.

Traditionell, icke kollektivavtalad, livförsäkring tecknad inom tidigare KP Pension & Försäkring från och med 2007-07-01 får överföras till en livförsäkring i ett annat försäkringsföretag eller till en livförsäkring i Folksam Liv, enligt regler som beslutas av vd.

Överföringsrätten omfattar endast försäkringar med positivt återköpsvärde som inte har negativ risksumma. För försäkringar som överlåtits från

SalusAnsvar Personförsäkring AB omfattas alla traditionella livförsäkringar av överföringsrätt.

Folksam Liv tillämpar för närvarande inte olika principer för kapitalplacering för bestånd med respektive utan överföringsrätt.

Rätt till byte av förvaltningsform till annan försäkringsgren inom Folksam Liv

För traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti utan avtalad förmån får försäkringens tekniska återköpsvärde antingen överföras till traditionell livförsäkring med villkorad återbäring eller till fondförsäkring, inom ett och samma avtal. Regelverken för rätt till byte av förvaltningsform ska beslutas av vd.

Vid byte av förvaltningsform till försäkring med avkastningsgaranti utan avtalad förmån ska en avgift tas ut från garantivärdet för att täcka förändringen i solvenskraven.

Rätt till mottagande av försäkring från annat försäkrings- eller tjänstepensionsföretag

Folksam Liv får motta försäkrings värde som överförs från ett annat försäkrings- eller tjänstepensionsföretag. Mottagande av värdet på överförd försäkring ska behandlas som nyteckning när det gäller riskbedömning och avgiftsuttag för försäkringens garantivärde. Folksam Liv har rätt att justera garanterad andel av överfört värde.

Folksam Livs rätt att kräva återköp

Folksam Liv ska förbehålla sig rätten att återköpa försäkring vars tekniska återköpsvärde understiger en viss nivå, där nivån sätts med hänsyn till skattelagstiftningen.

4.5 Fördelning av överskott

Premiebestämda försäkringar

För traditionella livförsäkringar med avkastningsgaranti och avtalad förmån ska ett försäkringskapital – en så kallad retrospektivreserv – allokeras i enlighet med försäkringsvillkoren. Retrospektivreserven ska successivt beräknas med ledning av Folksam Livs erfarenhetsmässiga utfall avseende skatt, dödlighet och driftskostnader samt med beslutad återbäringsränta. Metoden ska möjliggöra att fördelning av överskott på enskild försäkring kan ske enligt villkoren, kontributionsprincipen och i förekommande fall gällande skälighetsprincip.

Överskott är inte garanterat utan satt under risk under hela försäkringstiden.

Försäkringstekniska riktlinjer för Folksam Liv

AVKASTNING

Bestämningen av avkastningen (återbäringsräntan) följer av vad som sägs i avsnittet om kollektiv konsolideringsnivå.

För traditionella livförsäkringar med avkastningsgaranti utan avtalad förmån ska en avkastningsfördelning utan utjämning i tiden tillämpas.

DRIFTSKOSTNAD

Tillämpad belastning för driftskostnad ska syfta till att täcka Folksam Livs beräknade faktiska driftskostnader. Belastningar ska syfta till en skälig fördelning av driftskostnader mellan olika grupper av försäkringar och försäkrade.

SKATT

Tillämpad belastning för skatt ska syfta till att motsvara Folksam Livs skattekostnad för fördelat kapital.

DÖDLIGHET

Tillämpade dödlighetsantaganden ska syfta till att motsvara det faktiska dödlighetsutfallet. Utjämning mellan åren får ske.

För övrig livförsäkring tecknade från och med den 1 december 2012 tillämpas könsneutrala antaganden.

BERÄKNING AV TILLÄGGSBELOPP

När en försäkring med sparande ska börja betalas ut beräknar Folksam Liv om försäkringen ger rätt till återbäring och i så fall med hur stort belopp. Se Periodisk utbetalning.

KOLLEKTIV KONSOLIDERINGSNIVÅ

Kollektiv konsolidering ska räknas fram som tillgångar enligt marknadsvärde i förhållande till de totala åtagandena till våra kunder (summan av det högsta av tekniskt återköpsvärde, försäkringsteknisk avsättning enligt finansiell redovisning, retrospektivreserv och prognosreserv för varje enskild försäkring). Ingen försäkring får räknas som tillgång.

De tillgångar som finns fördelningsbara är totala tillgångar med avdrag för fond för utvecklingsutgifter.

Premiebestämd traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti och avtalad förmån

Den kollektiva konsolideringen ska ligga mellan 100 och 120 procent. Målnivån för den kollektiva konsolideringen är 112 procent.

Återbäringsräntan ska fastställas i syfte att hålla den kollektiva konsolideringen mellan 100 och 120 procent.

Fastställandet av återbäringsräntan görs i två steg:

1. En kalkylränta beräknas utifrån aktuell kollektiv konsolidering och förväntad avkastning. En utjämning mot målnivån ska ske över normalt 36 månader om kollektiv konsolidering ligger i intervallet 100–120 procent. Om kollektiv konsolidering överstiger 120 procent ska utjämning mot målnivån normalt ske över tolv månader på den överskjutande delen.
2. Återbäringsräntan väljs med kalkylräntan som utgångspunkt. I valet ska hänsyn även tas till utvecklingen på kapitalmarknaden, liksom andra faktorer som kan påverka den framtida kollektiva konsolideringsnivån.

Rätt till överföring av en försäkrings värde ska inte påverka fördelningen av överskott.

Om behov uppstår har Folksam Liv möjlighet att tillämpa differentierad återbäringsränta med avseende på bland annat tecknandetidpunkt, premiëinbetalningstidpunkt, duration, försäkringens art eller rätt till överföring av försäkrings värde. Om en eller flera källor visar underskott ska även detta beaktas vid beräkningen

Om den kollektiva konsolideringen överstiger den övre gränsen (120 procent) i mer än tolv månader ska en plan tas fram med syfte att återställa konsolideringen till en nivå inom intervallet inom tolv månader.

Om den kollektiva konsolideringen understiger den nedre gränsen (100 procent) i mer än sex månader ska en engångsreallokering ske inom 18 månader. En engångsreallokering ska syfta till att den kollektiva konsolideringen når nivån 104 procent.

Vid en engångsreallokering ska

- retrospektivreserven minskas med viss andel i förhållande till aktuell eller tidigare retrospektivreserv. Andelen kan vara olika för olika bestånd.
- retrospektivreserven inte öka.
- tekniskt återköpsvärde inte förändras.

Principer för, och beslut om, engångsreallokering fattas av styrelsen.

Traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti utan avtalad förmån

För försäkringar med avkastningsgaranti utan avtalad förmån ska konsolideringsnivån ligga mellan 100 och 110 procent. Om konsolideringsnivån för dessa avtal överstiger den övre gränsen eller understiger den nedre gränsen, ska en plan tas fram med syfte att återställa konsolideringen till en nivå inom intervallet inom 36 månader. Om återställande sker genom reallokering ska den syfta till att den kollektiva konsolideringen når nivån 100 procent.

4.6 Tilldelning av återbäring

Premiebestämda försäkringar

Återbäring i form av tilläggsbelopp tilldelas vid utbetalning.

För försäkringar med avkastningsgaranti utan avtalad förmån kan återbäring från resultat av försäkringsrisker också tilldelas genom engångspremier (garanterad återbäring).

4.7 Periodisk utbetalning

Premiebestämd försäkring

Tilläggsbelopp på grund av överskott under periodisk utbetalning bestäms genom att retrospektivreserven relateras till en prognosreserv. Prognosreserven ska bestämmas med ledning av Folksam Livs aktuella erfarenhet och beräkningsantagandena kan ändras även för försäkringar, vars utbetalningar har påbörjats.

AVKASTNING

I de fall avkastningsantaganden tillämpas bör de väljas i syfte att hålla den reala nivån på beloppen konstant över tid.

DRIFTSKOSTNAD

Belastning för driftskostnader ska syfta till att täcka Folksam Livs beräknade faktiska driftskostnader.

SKATT

Antagande om skattebelastning ska beräknas i enlighet med gällande regler för beskattning av livförsäkringsföretag.

DÖDLIGHET

Tillämpade dödlighetsantaganden ska relateras till förväntat utfall för det egna beståndet. Övrig livförsäkring tecknade från och med den 1 december 2012 ska tillämpa könsneutrala antaganden.

5. Traditionell livförsäkring med villkorad återbäring och fondförsäkring

Denna del inkluderar riktlinjer för tilläggsförsäkring för icke grundbunden premiefrielseförsäkring.

5.1 Bestämmande av premier

Allmänna regler

Riktlinjerna överensstämmer, i tillämpliga delar, med vad som sägs i riktlinjerna för traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti.

Avkastning

I traditionell livförsäkring med villkorad återbäring och i fondförsäkring ingår inte något antagande om avkastning vid bestämmande av premier.

I övrigt stämmer riktlinjerna i tillämpliga delar med vad som sägs i riktlinjerna för traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti.

5.2 Beräkning av försäkringstekniska avsättningar för finansiell redovisning

Den totala försäkringstekniska avsättningen för finansiell redovisning ska för direkt försäkring motsvara summan av de beräknade försäkringstekniska livförsäkringsavsättningarna för de enskilda försäkringarna. Tillägg får göras för erforderliga förstärkningar baserat på kollektiva beräkningar. Tilläggen kan avse förstärkningar av gjorda antaganden som inte kan beräknas individuellt.

Beräkningarna ska göras med betryggande beräkningsantaganden.

Livförsäkringsavsättning

AVSÄTTNING FÖR ENSKILD FÖRSÄKRING

Livförsäkringsavsättning för fondförsäkringsåtaganden och för försäkringar med villkorad återbäring, ska vid varje tidpunkt utgöras av summan av gällande inlösenvärden, justerat med upplupna avgifter och riskpremier, samt – om följande är större än noll – det belopp varmed det förväntade kapitalvärdet av framtida risk-, drifts- och skattekostnader överstiger förväntade kapitalvärdet av framtida riskpremier och avgiftsuttag,

Med inlösenvärde för ett fondförsäkringsåtagande vid en specifik tidpunkt menas summan av värdet vid försäljning av innehaven i samtliga fonder i försäkringsåtagandet vid denna tidpunkt. Värdet vid försäljning av innehavet i en fond beräknas som antalet andelar i fonden multiplicerat med den vid försäljningstidpunkten erhållna fondkursen.

Med inlösenvärdet för försäkringar med villkorad återbäring som placeras i värdepapper som valts av försäkringstagarna avses värdet på försäkringskapitalet.

VILLKORAD ÅTERBÄRING

Avsättning för villkorad återbäring ska beräknas på samma sätt som avsättning för enskild försäkring.

Riktlinjerna överensstämmer i tillämpliga delar med vad som sägs i riktlinjerna för traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti.

5.3 Beräkning av försäkringstekniska avsättningar för solvensändamål

Riktlinjerna överensstämmer i tillämpliga delar med vad som gäller för traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti.

5.4 Återköp och belåning av försäkringar, överföring av försäkringars värde samt byte av förvaltningsform

Allmänna begränsningsregler

Försäkring som innehåller negativ risksumma för något av de liv som försäkras, får varken återköpas, överföras eller belånas. Undantag kan dock göras om risken är låg.

Av villkoren ska framgå att regler för återköp och överföring kan ändras. Sådana ändringar får dock endast göras om de kan anses vara rättvisa gentemot det samlade kvarvarande försäkringsbeståndet.

Överföring ska bara medges enligt särskilda av Folksam Liv fastställda regler enligt nedan.

Beräkning av högsta återköps-, överförings- och lånevärde

För fondförsäkringar samt för traditionella livförsäkringar med villkorad återbäring är det tekniska återköpsvärdet lika med inlösenvärdet.

Vid överföring av försäkrings värde och återköp av en försäkring ska en avgift tas ut.

Bestämmande av låneränta

Belåning medges inte.

Rätt till överföring av försäkrings värde

Riktlinjerna överensstämmer, i tillämpliga delar, med vad som sägs i riktlinjerna för traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti.

Rätt till byte av förvaltningsform till annan försäkringsgren inom Folksam Liv

Värdet på en traditionell livförsäkring med villkorad återbäring eller fondförsäkring kan överföras till en traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti utan avtalad förmån, inom ett och samma avtal. Regelverken för rätt till byte av förvaltningsform ska beslutas av vd.

Rätt till mottagande av försäkring från annat försäkrings- eller tjänstepensionsföretag

Riktlinjerna överensstämmer med vad som sägs i riktlinjerna för traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti.

Folksam Livs rätt att kräva återköp

Riktlinjerna överensstämmer med vad som sägs i riktlinjerna för traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti.

5.5 Fördelning av återbäring

Överskott som uppkommer för fondförsäkringsavtal samt för försäkringar med villkorad återbäring fördelas årligen genom justering av tillämpade parametrar för skatt, dödlighet och driftskostnader. Utjämning över tid får ske.

För övrig livförsäkring tecknade från och med 1 december 2012 tillämpas könsneutrala antaganden.

5.6 Periodisk utbetalning

Inför utbetalning kan värdet på försäkringen fördelas på periodiska utbetalningar. Vid fördelningen används antaganden avseende avkastning, driftskostnader, skatt samt dödlighet. Beräkningsantagandena får ändras, även för försäkringar vars utbetalningar har påbörjats.

Avkastning

I de fall avkastningsantaganden tillämpas bör de väljas i syfte att hålla den reala nivån på beloppen konstant över tid.

Driftskostnad

Belastning för driftskostnader ska syfte till att täcka Folksam Livs beräknade faktiska driftskostnader.

Skatt

Antagande om skattebelastning ska beräknas i enlighet med gällande regler för beskattning av livförsäkringsföretag.

Dödlighet

Tillämpade dödlighetsantaganden ska relateras till förväntat utfall för det egna beståndet.

För övrig livförsäkring tecknade från och med 1 december 2012 tillämpas könsneutrala antaganden.

6. Individuell dödsfallsförsäkring och familjeskydd

Med individuell dödsfallsförsäkring avses dels individuell dödsfallsförsäkring med naturlig premie dels familjepension. Med familjeskydd avses kollektivavtalad dödsfallsförsäkring som vid dödsfall ger ersättning under fem års tid.

6.1 Bestämmande av premier

Allmänna regler

Riktlinjerna överensstämmer i tillämpliga delar med vad som sägs i riktlinjerna för traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti.

Premien för familjeskydd ska bestämmas årligen och baseras dels på vilka risker som ingår i beståndet, dels på Folksam Livs erfarenhet av tidigare försäkringsfall.

Premiesättningen ska följas löpande via resultatuppföljning.

Avkastning

Antagande om avkastning får tillämpas. Avkastningsantagandet ska baseras på förväntad avkastning i tillgångsportföljen.

Skatt

Inget antagande om skatt ingår vid bestämmande av premier.

Livslängd och dödlighet

För familjeskydd ska prissättningen vara könsneutral. I övrigt överensstämmer riktlinjerna i tillämpliga delar med vad som sägs i riktlinjerna för traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti.

Sjuklighet

Inget antagande om sjuklighet ingår vid bestämmande av premier.

Driftskostnad

Belastningen ska syfta till att täcka försäkringsgrenens faktiska driftskostnader

Risker som inte bedöms som normala

Riktlinjerna överensstämmer i tillämpliga delar med vad som sägs i riktlinjerna för traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti.

Rätt till ändring

Höjningsrätt kan förekomma, inom vissa givna begränsningar.

6.2 Beräkning av försäkringstekniska avsättningar för finansiell redovisning

Beräkningarna ska göras med realistiska antaganden. Med realistiska antaganden avses antaganden som är aktsamma, tillförlitliga och objektiva. Undantaget är diskonteringsräntan som överensstämmer med vad som sägs i riktlinjerna för traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti.

Riktlinjerna överensstämmer i tillämpliga delar med vad som sägs i riktlinjerna för traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti.

6.3 Beräkning av försäkringstekniska avsättningar för solvensändamål

Bästa skattning ska beräknas separat för icke inträffade skador (Avsättning för premier) och inträffade men ännu icke reglerade skador (Avsättning för oreglerade skador).

För individuell dödsfallsförsäkring ska framtida ersättningar, i form av engångsutbetalningar, skattas med hjälp av skadetrianglar baserade på historiskt observerade utbetalningar.

Riktlinjerna i övrigt överensstämmer i tillämpliga delar med vad som sägs i riktlinjerna för traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti.

6.4 Återköp och belåning av försäkringar, överföring av försäkringars värde samt byte av förvaltningsform

Återköp, överföring och belåning medges inte.

6.5 Tilldelning av återbäring

Principen för tilldelning av överskott i individuell dödsfallsförsäkring är reduktion av premier eller värdesäkring av försäkringsbelopp. Principen för tilldelning av överskott för familjeskydd är reduktion av premier. Tilldelning av överskott förutsätter att den ekonomiska situationen för verksamhetsgrenen, liksom för Folksam Liv som helhet, tillåter detta.

6.6 Utbetalning

Utbetalning sker som engångsbelopp (individuell dödsfallsförsäkring med naturlig premie) eller i rater under en fördefinierad tid (familjepension och familjeskydd).

7. Individuell sjuk- och premiefrielseförsäkring

7.1 Bestämmande av premier

Allmänna regler

Riktlinjerna överensstämmer i tillämpliga delar med vad som sägs i riktlinjerna för traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti.

Premiesättningen följs upp löpande via resultatuppföljning.

Avkastning

Antagande om avkastning får tillämpas. Avkastningsantagandet ska baseras på förväntad avkastning i tillgångsportföljen.

Skatt

För individuell sjuk- och premiefrielseförsäkring ingår inte något antagande om skattebelastning vid bestämmande av premier.

Livslängd och dödlighet

I individuell sjuk- och premiefrielseförsäkring ingår inte något explicit antagande om livslängd och dödlighet vid bestämmande av premier.

Sjuklighet

Antaganden om sjuklighet ska relateras till förväntat utfall för det egna försäkringsbeståndet. För att göra uppskattningar kan – utöver uppgifter som tagits fram inom det egna företaget – även uppgifter inom försäkringsbranschen, annan bransch eller enligt befolkningsstatistik användas.

För övrig livförsäkring tecknade från och med 1 december 2012 tillämpas könsneutrala antaganden. Uppgift om ålder får beaktas. Även andra faktorer med påverkan på sjuklighet, som yrkesrisk, kan beaktas. Utjämning får göras på sätt som bedöms rättvist.

Antaganden avser dels insjuknande, dels sjukfallsavveckling. Belastning för osäkerhet får göras.

Driftskostnad

Belastningen ska syfta till att täcka försäkringsgrenens faktiska driftskostnader.

Risker som inte bedöms som normala

Riktlinjerna överensstämmer i tillämpliga delar med vad som sägs i riktlinjerna för traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti.

Rätt till ändring

Höjningsrätt kan förekomma, inom vissa givna begränsningar.

7.2 Beräkning av försäkringstekniska avsättningar för finansiell redovisning

Beräkningar ska som huvudregel göras med realistiska antaganden. Med realistiska antaganden avses antaganden som är aktsamma, tillförlitliga och objektiva. Undantaget är grundbunden premiebefrielse och diskontoreringsräntan som överensstämmer med vad som sägs i riktlinjerna för traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti.

Livförsäkringsavsättning

Som livförsäkringsavsättning ska inbetalda premier som avser kommande år sättas av.

Under tid då sjukfall inte pågår, beräknas förväntade kapitalvärdet av beräknade framtida premier och utgifter för försäkringarna med hjälp av aktuella antaganden om insjuknande, vilket kan medföra en livförsäkringsavsättning i form av ett nivå tillägg för grundbunden premiebefrielseförsäkring.

Avsättning för oreglerade skador

Driftskostnad

Beräkning av driftskostnader ska göras genom en antagen belastning på avsättningar för kända och okända skador.

FASTSTÄLLDA SKADOR

Avkastning

Diskonteringsräntan ska beräknas i enlighet med gällande lag och föreskrifter.

Sjuklighet

Avveckling av sjukfall kan ske både genom dödsfall och genom tillfrisknande. Beräkning av avsättning ska göras med hjälp av aktuella antaganden om avveckling av sjukfall. Hänsyn ska tas till den försäkrades ålder och kön, ålder vid insjuknandet, sjukgrad samt skadebehandlingskostnader. Särskilda beståndskaraktistika, liksom observerbara trender i sjukligheten, ska beaktas.

Inflation

Förmånerna för grundbundna försäkringar ska värdesäkras i beräkningen av försäkringstekniska avsättningar. Uppräkning ska ske med konsumentprisindex.

OKÄNDA SKADOR

Avsättning för okända skador ska göras med hänsyn till Folksam Livs erfarenhet av inträffade men i efterhand rapporterade skador.

Avsättning för återbäring och rabatter – Fond för tilldelad återbäring

För individuell sjukförsäkring och grundfri premiefrielseförsäkring får överskott avsättas som tilldelad återbäring i den mån resultatet för verksamhetsgrenen, liksom den ekonomiska situationen för Folksam Liv som helhet, tillåter detta.

7.3 Beräkning av försäkringstekniska avsättningar för solvensändamål

Bästa skattning

Den totala bästa skattningen för solvensändamål ska för direkt försäkring utgöra summan av de beräknade bästa skattningarna för de enskilda försäkringarna. Tillägg kan göras för erforderliga förstärkningar baserat på kollektiva beräkningar. Tilläggen kan avse förstärkningar av gjorda antaganden som inte kan beräknas individuellt.

Bästa skattningen ska utgöra skillnaden mellan det förväntade kapitalvärdet av beräknade framtida kostnader och intäkter. Framtida kostnader ska omfatta samtliga kostnader inom avtalets gränser såsom försäkringsersättningar, driftkostnader och andra kostnader som kan uppkomma med anledning av ingångna försäkringsavtal.

SJUKLIGHET

Avveckling av sjukfall kan ske både genom dödsfall och genom tillfrisknande. Beräkning av avsättning ska göras med hjälp av aktuella antaganden om avveckling av sjukfall. Särskilda beståndskaraktistika liksom observerbara trender i utvecklingen ska beaktas.

Hänsyn ska tas till den försäkrades aktuella ålder och kön, ålder vid insjuknandet, sjukgrad samt skadebehandlingskostnader.

INFLATION

Förmånerna för grundbundna försäkringar ska värdesäkras i beräkningen av bästa skattningen. Uppräkning ska ske med konsumentprisindex.

För övriga antaganden överensstämmer riktlinjerna, i tillämpliga delar, med vad som sägs i riktlinjerna för traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti.

7.4 Återköp och belåning av försäkringar, överföring av försäkringars värde samt byte av förvaltningsform

Återköp, överföring och belåning medges inte.

7.5 Fördelning av återbäring

För grundbunden premiefrielseförsäkring ska fördelning av återbäring göras i enlighet med riktlinjerna för traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti. Tillämpade sjuklighetsantaganden ska motsvara utfall men utjämning mellan åren får göras.

7.6 Tilldelning av återbäring

För grundbunden premiefrielseförsäkring ska tilldelning av återbäring göras i enlighet med riktlinjerna för traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti. För individuell sjukförsäkring och grundfri premiefrielseförsäkring kan återbäring tilldelas genom

- avsättning till fond för tilldelad återbäring
- reduktion av årspremien (premiereducering)

7.7 Fördelning av tilldelad återbäring

Återbäring delas ut från fond för tilldelad återbäring i form av premiesänkning i enlighet med av styrelsen beslutad utbetalningsplan.

8. Kollektivavtalad sjuk- och premiefrielseförsäkring

8.1 Bestämmande av premier

Allmänna regler

Riktlinjerna överensstämmer i tillämpliga delar med vad som sägs i riktlinjerna för traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti. Prissättningen ska vara könsneutral.

Premiesättningen ska löpande följas upp via resultatuppföljning.

Avkastning

Antagande om avkastning får tillämpas. Avkastningsantagandet ska baseras på förväntad avkastning i tillgångsportföljen.

Skatt

För kollektivavtalad sjukförsäkring ska hänsyn tas till särskild löneskatt i premiesättningen. För kollektivavtalad premiefrielseförsäkring ingår inte något antagande om skattebelastning vid bestämmande av premier.

Livslängd och dödlighet

För kollektivavtalad sjuk- och premiefrielseförsäkring behöver inte något explicit antagande om livslängd och dödlighet ingå vid bestämmande av premier.

Sjuklighet

Antaganden om sjuklighet ska relateras till förväntat utfall för det egna försäkringsbeståndet. För att göra uppskattningar kan – utöver uppgifter som tagits fram inom det egna företaget – även uppgifter inom försäkringsbranschen, annan bransch eller enligt befolkningsstatistik tillämpas.

Uppgift om ålder kan beaktas. Även andra faktorer med inverkan på sjuklighet kan beaktas. Utjämning får göras på sätt som bedöms rättvist.

Antagandena avser dels insjuknande, dels sjukfallsavveckling. Ändring av antaganden för redan tecknad icke grundbunden försäkring får göras. Belastning för osäkerhet får göras.

Driftskostnad

Belastningen ska syfta till att täcka försäkringsgrenens faktiska driftskostnader

Risker som inte bedöms som normala

Riktlinjerna överensstämmer i tillämpliga delar med vad som sägs i riktlinjerna för traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti.

Rätt till ändring

Höjningsrätt kan förekomma, inom vissa givna begränsningar.

8.2 Beräkning av försäkringstekniska avsättningar för finansiell redovisning

Beräkningarna ska göras med realistiska antaganden. Med realistiska antaganden avses antaganden som är aktsamma, tillförlitliga och objektiva. Undantaget är diskonteringsräntan som överensstämmer med vad som sägs i riktlinjerna för traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti.

Livförsäkringsavsättning

Som livförsäkringsavsättning avsätts inbetalda premier som avser kommande år.

Avsättning för oreglerade skador

Driftskostnad

Beräkning av driftskostnader ska ske genom en antagen belastning på avsättningar för kända och okända skador.

FASTSTÄLLDA SKADOR

Avkastning

Diskonteringsräntan ska beräknas i enlighet med gällande lag och föreskrifter. Sjuklighet

Avveckling av sjukfall kan både ske genom dödsfall och genom tillfrisknande. Beräkning av avsättning ska göras med hjälp av aktuella antaganden om avveckling av sjukfall. Hänsyn ska tas till den försäkrades aktuella ålder och kön, ålder vid insjuknandet, sjukgrad samt skadebehandlingskostnader. Särskilda beståndskaraktäristiska, liksom observerbara trender i sjukutvecklingen ska beaktas.

OKÄNDA SKADOR

Avsättning för okända skador ska göras med hänsyn till Folksam Livs erfarenhet av inträffade, men i efterhand rapporterade, sjukfall.

Avsättning för återbäring och rabatter – Fond för tilldelad återbäring

För kollektivavtalad sjuk- och premiefrielseförsäkring kan överskott avsättas som tilldelad återbäring i den mån resultatet för verksamhetsgrenen, liksom den ekonomiska situationen för Folksam Liv som helhet, tillåter detta.

8.3 Beräkning av försäkringstekniska avsättningar för solvensändamål

Bästa skattning

Den totala bästa skattningen för solvensändamål ska för direkt försäkring utgöra summan av de beräknade bästa skattningarna för de enskilda försäkringarna. Tillägg kan göras för erforderliga förstärkningar baserat på kollektiva beräkningar. Tilläggen kan avse förstärkningar av gjorda antaganden som inte kan beräknas individuellt.

Bästa skattningen ska utgöra skillnaden mellan det förväntade kapitalvärdet av beräknade framtida kostnader och intäkter. Framtida kostnader ska omfatta samtliga kostnader inom avtalets gränser såsom försäkringsersättningar, driftskostnader och andra kostnader som kan uppkomma med anledning av ingångna försäkringsavtal.

Bästa skattning ska beräknas separat för icke inträffade skador (Avsättning för premier) och inträffade men ännu icke reglerade skador (Avsättning för oreglerade skador).

SJUKLIGHET

Avveckling av sjukfall kan ske både genom dödsfall och genom tillfrisknande. Beräkning av avsättning ska göras med hjälp av aktuella antaganden om avveckling av sjukfall. Särskilda beståndskaraktistika liksom observerbara trender i utvecklingen ska beaktas.

Hänsyn ska tas till den försäkrades aktuella ålder och kön, ålder vid insjuknandet, sjukgrad samt skadebehandlingskostnader.

För övriga antaganden överensstämmer riktlinjerna, i tillämpliga delar, med vad som sägs i riktlinjerna för traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti.

8.4 Återköp och belåning av försäkringar, överföring av försäkringars värde samt byte av förvaltningsform

Återköp, överföring och belåning medges inte.

8.5 Fördelning av överskott

Överskott kan

- allokeras som ett pensionstillägg för sjukförsäkring som är under utbetalning

Nivån på pensionstillägg ska i normala fall motsvara ett inflationsskydd.

8.6 Tilldelning av återbäring

Allokerad återbäring i form av pensionstillägg tilldelas vid utbetalning.

Återbäring kan även tilldelas genom

- avsättning till fond för tilldelad återbäring

- reduktion av årspremien (premiereducering)

8.7 Fördelning av tilldelad återbäring

För kollektivavtalad sjuk- och premiefrielseförsäkring delas återbäring ut från fond för tilldelad återbäring i form av premiesänkning, i enlighet med av styrelsen beslutad utbetalningsplan.

9. Gruppförsäkring

Denna del innehåller riktlinjer för grupplivförsäkring, tjänstegrupplivförsäkring, premiefrielseförsäkring grupp samt sjuk- och olycksfallsförsäkring.

9.1 Bestämmande av premier

Allmänna regler

Anslutning till gruppförsäkring kan ske på tre olika sätt:

- Obligatorisk anslutning
- Frivillig anslutning genom reservationsmetoden
- Frivillig anslutning genom ansökan/anmälan

Vid anslutning till, respektive ändring av, gruppförsäkring kan riskhantering antingen ske enligt följande

- riskbedömning enligt accepterade riktlinjer och enligt fastställda formulär vid anslutnings- eller ändringstillfället.

eller

- ett villkorsrelaterat krav som innebär att försäkringens innehåll kan begränsas under en i försäkringsvillkoret angiven tid från anslutnings- eller ändringstillfället.

Undantag från detta kan beslutas av vd i enskilda fall.

Ett avtal ska alltid avgränsas så att den försäkringsberättigade gruppen bestäms genom generella regler. Om de försäkrade indelas i kategorier med olika försäkringsbelopp ska varje kategori avgränsas på samma sätt. Bestämmelserna syftar till att för Folksam oförmånligt riskurval förebyggs.

Premiereducering kan erbjudas enligt särskilda regler till stora, principiellt viktiga, avtal.

Premiesättningen följs upp löpande via resultatuppföljning.

Avkastning

Antagande om avkastning får tillämpas. Avkastningsantagandet ska baseras på förväntad avkastning i tillgångsportföljen.

Skatt

För försäkringar som omfattas av premieskatt ska skattebelastning göras på premien.

Livslängd och dödlighet

Antaganden om livslängd och dödlighet ska relateras till förväntat utfall för det egna försäkringsbeståndet. För att göra uppskattningar kan – utöver uppgifter som tagits fram inom det egna företaget – även uppgifter inom försäkringsbranschen, annan bransch eller enligt befolkningsstatistik tillämpas. Vid bestämmande av antaganden kan säkerhetsmarginaler tillämpas.

Uppgift om ålder och kön ska beaktas. Även andra faktorer med inverkan på livslängd och dödlighet bör beaktas.

Sjuklighet

Antaganden om sjuklighet ska relateras till förväntat utfall för det egna försäkringsbeståndet. För att göra uppskattningar kan – utöver uppgifter som tagits fram inom det egna företaget – även uppgifter inom försäkringsbranschen, annan bransch eller enligt befolkningsstatistik tillämpas. Vid bestämmande av antaganden ska säkerhetsmarginaler tillämpas.

Uppgift om ålder ska beaktas. Även kön och andra faktorer med inverkan på sjuklighet kan beaktas. Vid tilläggsförsäkring för premiefrielse får utjämning dock göras på sätt som bedöms rättvist.

Antagandena avser dels insjuknande, dels sjukfallsavveckling.

Driftskostnad

Belastningen ska syfta till att täcka försäkringsgrenens faktiska driftskostnader.

Risker som inte bedöms som normala

Vid frivillig anslutning kan i vissa fall så kallad klausul tillämpas.

Rätt till ändring

Inte tillämpligt.

9.2 Beräkning av försäkringstekniska avsättningar för finansiell redovisning

Beräkningarna ska göras med realistiska antaganden. Med realistiska antaganden avses antaganden som är aktsamma, tillförlitliga och objektiva. Undantaget är diskonteringsräntan som överensstämmer med vad som sägs i riktlinjerna för traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti.

Livförsäkringsavsättning

Som livförsäkringsavsättning avsätts premier som avser tid efter balansdagen.

Livförsäkringsavsättning för premiefriade bestäms som det förväntade kapitalvärdet av beräknade framtida kostnader. Belastning för driftskostnader ska syfta till att täcka försäkringarnas faktiska driftskostnader.

För viss grupplivförsäkring avsätts dessutom ett nivå tillägg. Nivå tillägget är avsett att täcka den förlust som förväntas uppstå till följd av att tillämpade premier understiger de erforderliga premierna.

Avsättning för oreglerade skador

Avsättning för oreglerade skador delas upp på fastställda skador och okända skador.

Framtida ersättningar i form av engångsutbetalningar ska skattas med hjälp av skadetrianglar, vilka baseras på historiskt observerade utbetalningar.

DRIFTSKOSTNAD

Beräkning av driftskostnader ska ske genom en antagen belastning på avsättningar för kända och okända skador.

FASTSTÄLLDA SKADOR

Avsättning för fastställda skador ska uppskattas till sitt kända belopp med tillägg för beräknade skaderegleringskostnader och upplupen avtalad ränta enligt försäkringsvillkor.

Avkastning

För värdering av annuiteter och sjukräntor överensstämmer riktlinjerna avseende avkastning med vad som sägs i riktlinjerna för traditionell livförsäkring med avkastningsgaranti.

Sjuklighet

Avveckling av sjukfall kan både ske genom dödsfall och genom tillfrisknande. Beräkning av avsättning ska göras med hjälp av aktuella antaganden om avveckling av sjukfall. Hänsyn ska tas till den försäkrades aktuella ålder och kön, ålder vid insjuknandet, sjukgrad samt skadebehandlingskostnader. Särskilda beståndskaraktäristiska, liksom observerbara trender i sjukutvecklingen ska beaktas.

OKÄNDA SKADOR

Avsättning för icke fastställda skador ska ske med hänsyn till Folksam Livs statistik och erfarenhet med tillägg för beräknade skaderegleringskostnader.

Avsättning för återbäring och rabatter – Fond för tilldelad återbäring

Överskott kan sättas av som tilldelad återbäring i den mån resultatet för verksamhetsgrenen, liksom den ekonomiska situationen för Folksam Liv som helhet, tillåter detta.

För definierade delbestånd får tilldelning av återbäring ske enligt särskilt regelverk, beslutat av vd.

9.3 Beräkning av försäkringstekniska avsättningar för solvensändamål

Bästa skattning

Bästa skattningen ska utgöra skillnaden mellan det förväntade kapitalvärdet av beräknade framtida kostnader och intäkter.

Framtida intäkter ska omfatta samtliga intäkter inom avtalets gränser.

Framtida kostnader ska omfatta samtliga kostnader inom avtalets gränser såsom försäkringsersättningar, driftskostnader och andra kostnader som kan förväntas uppkomma med anledning av ingångna försäkringsavtal.

Framtida ersättningar i form av engångsutbetalningar ska skattas med hjälp av skadetrianglar, vilka baseras på historiskt observerade utbetalningar.

Bästa skattning ska beräknas separat för icke inträffade skador (Avsättning för premier) och inträffade men ännu icke reglerade skador (Avsättning för oregerade skador).

SJUKLIGHET

Avveckling av sjukfall kan ske både genom dödsfall och genom tillfrisknande. Beräkning av avsättning ska göras med hjälp av aktuella antaganden om avveckling av sjukfall. Särskilda beståndskaraktistika liksom observerbara trender i utvecklingen ska beaktas.

Hänsyn ska tas till den försäkrades aktuella ålder och kön, ålder vid insjuknandet, sjukgrad samt skadebehandlingskostnader.

DRIFTSKOSTNAD

Beräkning av driftskostnader ska ske genom en antagen belastning på bästa skattningen för kända och okända skador. Driftskostnader ska även beräknas på premier som är inom avtalets gränser.

9.4 Återköp och belåning av försäkringar, överföring av försäkringars värde samt byte av förvaltningsform

Återköp, överföring och belåning medges inte.

9.5 Tilldelning av återbäring

Återbäring kan tilldelas genom

- avsättning till fond för tilldelad återbäring
- sänkning av årspremien (premiereducering)

9.6 Fördelning av tilldelad återbäring

Återbäring kan delas ut från fond för tilldelad återbäring i enlighet med av styrelsen beslutad utbetalningsplan.

För att erhålla återbäring krävs att den försäkring som återbäringen grundas på tillhör den verksamhetsgren där fond för tilldelad återbäring avsatts, samt att kunden har minst ett återbäringsberättigande försäkringsavtal i Folksam ömsesidig livförsäkring per den 31 december för aktuellt beräkningsår. För försäkringar överlåtna från Förenade Liv Grupp-försäkringsaktiebolag kan andra förutsättningar gälla för att erhålla återbäring.

10. Delegation

Vd har rätt att delegera beslutsrätt till chef för Affärsområde Liv. Om det föreligger en intressekonflikt mellan Folksam Liv och Folksam Sak ska dock beslut alltid fattas av vd i Koncernledningen.

Delegationsbeslut ska dokumenteras i riktlinje. Av beslutet ska framgå om begränsningar gäller för delegationen och i så fall ska begränsningarna anges tydligt och uttömmande i riktlinjen. Delegerad beslutsrätts giltighet kan tidsbegränsas, vilket i sådant fall ska anges i riktlinjen, fullmakt eller motsvarande dokument.

11. Fastställandeuppgifter och ändringshistorik

Nedanstående tabell återger ändringshistoriken för de försäkringstekniska riktlinjerna under de senaste tre åren.

Fastställdedatum	Ikraftträdandedatum	Ändring
2020-02-12	2020-02-15	Materiella ändringar
2020-10-21	2020-10-31	Materiella ändringar
2021-05-05	2021-05-15	Materiella ändringar
2022-05-04	2022-06-01	Materiella ändringar
2022-10-19	2022-11-01	Materiella ändringar
2022-12-07	2023-01-01	Materiella ändringar
2023-12-06	2024-01-01	Materiella ändringar